

Het perspectief van akkerrandenbeheer in het kader van het NSP

Samenvatting en conclusie

Op 1 juli is de publiekversie van het Nationaal Strategisch Plan (NSP) verschenen, de nationale invulling van Europese landbouwbeleid GLB. (<https://nsp-toekomstglb.nl>)

In het NSP staan veel mooie woorden. De opstellers van deze notitie menen echter dat het NSP in zijn huidige vorm geen elementen bevat die akkerbouwers middelen verschaffen om bij te dragen aan de ontwikkeling van de Groenblauwe Architectuur in de vorm van beheerde, op biodiversiteit gerichte akkerranden. Naar verwachting leidt het NSP er toe dat akkerbouwers die in de voorgaande jaren (Hoeksche Waard ruim 20 jaar) ervaring opgedaan hebben met en bijgedragen hebben aan de ontwikkeling van beheerde akkerranden hun inspanningen zullen stoppen.

De ervaring leert dat een akkerrand die daadwerkelijk is gericht op hoogwaardige agrobiodiversiteit aandacht en tijd vraagt. Wij hebben grote twijfels of het voorliggende NSP voorziet in een vergoeding die akkerbouwers daadwerkelijk zal verleiden om stappen te zetten op het gebied van biodiversiteit.

Het uit productie nemen van beteelbare oppervlakte is naar de mening van de opstellers alleen moreel aanvaardbaar, in het licht van de schaarse ruimte, wanneer daardoor ruimte gecreëerd wordt voor hoogwaardige agrobiodiversiteit. Naar verwachting is dit laatste niet het geval en leidt de maatregel tot verspilling van kostbare ruimte en in gebieden waar biodiversiteit al jarenlang een belangrijk thema vormt, eerder een stap achterwaarts dan een impuls voor meer kwaliteit.

Om bovengenoemde reden dringen de opstellers van deze notitie aan op het schrappen van GLMC 4 in akkerbouwgebieden. Het EU-akkoord biedt daartoe ruimte omdat Nederland tot de gebieden behoort met (uitzonderlijk) veel sloten.

Daarnaast is een goede vergoeding voor op biodiversiteit gericht beheer van akkerranden, met vooral meer oog voor de kleinschaligheid van randen en risico's, essentieel om wat in een jarenlang proces is opgebouwd niet verloren te laten gaan.

Onderstaand gaan we hier nader op in.

Akkerranden als basis voor agrobiodiversiteit en waterkwaliteit

De Hoeksche Waard staat bekend als pionier op het gebied van akkerrandenbeheer voor agrobiodiversiteit en waterkwaliteit. Vanaf 2016 is het akkerrandenbeheer ondergebracht in het stelsel voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb). In de Hoeksche Waard wordt het ANLb gecoördineerd door de Coöperatie Collectief Hoeksche Waard (CCHW). Het openstellingsbesluit van de provincie Zuid-Holland voorziet in de financiering van 162 ha akkerranden. De actuele oppervlakte bedraagt 164 ha, op bijna een kwart van de akkerbouwpercelen in de Hoeksche Waard liggen ANLb-akkerranden. In de afgelopen jaren is de animo voor akkerrandenbeheer onder akkerbouwers nog verder toegenomen.

Met het akkerrandenbeheer dragen CCHW en haar gebiedspartners bij aan de ontwikkeling van een fijnmazig netwerk van akkerranden en watergangen als veelbelovende uitvoering van een Groenblauwe Architectuur voor Nederlandse polderlandschappen. Het is de ambitie van CCHW om het groenblauwe netwerk in de komende jaren verder te ontwikkelen, in omvang en kwaliteit. De nationale invulling van de voorwaarden voor GLB-steun (de zogenoemde conditionaliteiten in de vorm van nieuwe Goede Landbouw- en Milieupraktijken - GLMC's), volgens de huidige versie van het NSP (concept publieksversie juni 2021), ondermijnt dit streven.

De pijn concentreert zich rond de GLMC's 4 (Bufferstroken) en 9 (Niet productief areaal en landschapselementen). Hierna zal nader onderbouwd worden wat de mogelijke gevolgen zijn van deze GLMC's voor toekomstig akkerrandenbeheer in het algemeen en in het bijzonder in het licht van de ontwikkeling van de Groenblauwe Architectuur.

GLMC 4 - Bufferstroken

GLMC	HUIDIGE INVULLING OBV VIGERENDE NORM	AKKOORD EU	MOGELIJKE NEDERLANDSE INVULLING
4 bufferstroken	Het is verboden om meststoffen en gewasbeschermingsmiddel en te gebruiken in de bemestingsvrije zone en de teeltvrije zone.	Het is verboden om meststoffen en gewasbeschermingsmiddel en te gebruiken in een zone minder dan 3 meter van een waterelement, met een mogelijke uitzondering voor gebieden met veel sloten.	Het is verboden om meststoffen en gewasbeschermingsmiddel en te gebruiken in een zone minder dan 3 meter van een waterelement, met uitzondering van gebieden met veel sloten.

(Overgenomen uit de publieksversie van het GLB Nationaal Strategisch Plan <https://nsp-toekomst-glb.nl>)

Het verbod op het gebruik van 'gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen' betekent in de praktijk van gangbare akkerbouwbedrijven, d.w.z. de bedrijven die samen meer dan 95 % van het akkerbouwareaal in NL betelen, dat in bufferstroken geen positief salderend gewas geteeld kan worden. In gebieden met een fijnmazig netwerk van sloten, zoals de Hoeksche Waard, heeft deze GLMC relatief grote consequenties voor het inkomen van de akkerbouwer. De opstellers van deze notitie veronderstellen dat voor een akkerbouwer onder het nieuwe GLB slechts twee scenario's resteren:

1. afzien van GLB-steun, of;
2. kiezen voor een beheervorm met minimale kosten en risico's (in de praktijk zal dit leiden tot de aanleg van grasranden, veelal frequent gemaaid om niet gewenste kruiden te onderdrukken).

Voor beide scenario's geldt dat de biodiversiteitswinst van de GLMC nihil is c.q. de maatregel contra-productief is.

In beginsel kan een akkerbouwer aan een bufferzone in scenario 2 een vorm van akkerrandenbeheer toevoegen in het kader van een ecoregeling en/of ANLb (mits vallend binnen een openstelling). De vergoeding zal naar verwachting van de opstellers te laag zijn omdat een compensatie van gederfde inkomsten zal ontbreken en de vergoeding voor een goed op biodiversiteit gericht beheer, de administratieve lasten en de talrijke risico's te laag zal zijn. In de huidige situatie is de compensatie voor inkomstenderving een substantieel deel van de ANLb beheervergoeding en trekt deze agrariërs over de streep om deel te nemen aan het akkerrandenbeheer. Naar verwachting van de opstellers zal van

stapeling (GLMC 4, ecoregeling, ANLb) in de praktijk nauwelijks sprake zijn en het doel – meer biodiversiteit - niet bereikt worden.

GLMC 9 – niet productief areaal

GLMC	HUIDIGE INVULLING OBV VIGERENDE NORM	AKKOORD EU	MOGELIJKE NEDERLANDSE INVULLING
9 niet productief areaal en landschapselementen	De huidige ecologische aandachtsgebieden (5%) gelden niet voor alle bedrijven en kunnen met een omrekening coëfficiënt gelden voor: stikstofbindende gewassen, wilgenhakhout, olifantsgras, braak, vanggewas, randen, stroken en landschapselementen.	Tenminste 4% van het bouwland op bedrijfsniveau is bestemd voor niet-productieve elementen (inclusief braak). Als de boer kiest voor tenminste 7% niet-productieve elementen, mag 4% daarvan vergoed worden via eco-regelingen. Tenminste 7% van de bouwland op bedrijfsniveau indien ook vanggewassen of stikstofbindende gewassen zijn opgenomen, geteeld zonder gebruik van gewas-beschermings-middelen, mits 3% braakliggend of niet-productief is. De lidstaten moeten de wegingsfactor van 0,3 gebruiken voor vanggewassen.	Een minimum percentage bouwland niet productief areaal op een bedrijf, bestaande uit groene braak (spontane opkomst of ingezaaid mengsel) en bufferstroken (gras- en akkerranden), houtopstanden, oevers en sloten, mogelijk in combinatie met ondersteunende eco-regelingen.

Het realiseren van een niet-productieve oppervlakte van 4 – 7 % vergt tevens het verdisconteren van het oppervlak van de bufferstroken in GLMC 4. Voor een klein deel kan gebruik worden gemaakt van aangrenzende sloten, maar het voorliggende NSP geeft geen duidelijkheid over de voorwaarden waaraan moet worden voldaan om sloten aan het niet productief areaal te kunnen toerekenen. Vaak zijn sloten in het kader van ruilverkavelings- en landinrichtingsprojecten om niet overgedragen aan het waterschap. Ondanks het fijnmazige karakter van watergangen in het NL-polderlandschap nemen sloten en andere watergangen niet meer dan 1 à 2 % van de beteelbare oppervlakte in. De opstellers van deze notitie gaan er van uit dat GLMC 9 geen opstap vormt voor de aanleg van beheerde akkerranden om dezelfde reden als bovengenoemd.

Coöperatie Collectief Hoeksche Waard (CCHW)

<https://cchw.eu/>

info@cchw.eu

Peter Lerink (06 53 64 76 02)

Janneke Zevenbergen (06 23 28 68 42)

6 september 2021